

Jezus - Kwetsbaar kind, beloftevolle bevrijder

in de serie 'Onze leermeesters'

viering van 18 december 2011

Bij het aansteken van de kaarsen:

Op deze vierde zondag van Advent,
nu we in het duister van de dagen
en in het donker van onze tijd,
als wachters naar de morgen,
vol verlangen uitzien naar het Licht,
steek ik de kaars aan
aan het licht van de Paaskaars.

Ook steek ik de Adventskaarsen aan.
De vierde Adventskaars vertelt ons
dat het licht van Kerstmis aanstaande is:

Laten we stil worden

Waar het over gaat:

Dit is de vierde viering in de serie over Onze leermeesters.

Na Miskotte, Sölle en Schillebeeckx schrijf ik nu de naam van Jezus in het schilderij.

Bij de voorbereiding van deze viering hebben we ons als voorbereidingsgroep gerealiseerd dat er wel verschil is tussen de eerste drie leermeesters en deze vierde. Al was het maar dat we van de eerste drie foto's en door hen zelf geschreven boeken hebben, ja zelfs televisie-interviews waarin ze zelf uitvoerig aan het woord komen. Van Jezus hebben we dat allemaal niet: geen film, geen foto, zelfs geen door hem geschreven tekst. Wat we van Jezus weten, weten we uit de tweede, derde of zelfs honderdste hand. Over wie Jezus was en wat hij leerde, is een dikke korst aan tradities en beelden gekomen, elk gekleurd door de eigen tijd, door de eigen context, door de eigen ideologie. De zoektocht naar 'de' historische Jezus is tot mislukken gedoemd. En toch...tweeduizend jaar later weet hij letterlijk honderden miljoenen mensen op deze aarde te inspireren en te bezielen. Vandaag willen we stil staan bij wat hij voor ons, mensen van de 21e eeuw, kan betekenen: dit Woord ons gegeven, God in ons midden, hij die komt bevrijden.

Overweging

Heftige woorden zijn het die het koor net zong:

"Rijke, geeuwend van leegte, plotseling blijf je nergens.

Geen zilverling meer over.

Geen gouddraad aan je lijf.

Maar arme, jij zal leven.

Recht vinden. Eindelijk rust.

Voor jou brood wijn land rozen liefde, opgaande zon."

Heftige woorden, rechtstreeks ontleend aan de lofzang van Maria uit het eerste hoofdstuk van Lukas, die Ria zojuist voor ons gelezen heeft. Op het eerste gehoor revolutionaire taal. De Occupy beweging is er met haar wereldwijde protesten maar bescheiden bij.

Misschien heeft de keuze van deze lezing vanmorgen u verrast. Het zou toch gaan over Jezus als leermeester? Jezus is hier in dit verhaal hooguit als foetus, als ongeboren kind van enkele dagen of hooguit weken aanwezig. Hoezo leermeester?

Maar het is vandaag ook de vierde zondag van Advent. In vele kerken overal ter wereld wordt op deze zondag al eeuwen lang het verhaal van de aankondiging van de geboorte van Jezus aan Maria gelezen. Ik vind het een mooie gedachte dat we zo verbonden zijn met miljoenen christenen overal ter wereld, die net als wij uitzien naar het Kerstfeest. Wij hebben alleen een paar verzen méér gelezen: het gedeelte over de ontroerende ontmoeting tussen Elisabeth en Maria, beiden zwanger, over het kind dat in Elisabeth's buik opspringt en Elisabeth doet uitbarsten in een lofzang op Maria en over Maria die God haar bevrijder noemt en de heftige woorden gebruikt over van hun troon gestoten machtigen en met lege handen weggezonden rijken, en over verhoogde vernederden en van alle goeds vervulde hongerlijders.

Door dit extra gedeelte komen we al heel dicht bij Jezus' leer en leven. Een paar hoofdstukken verder vertelt Lucas van Jezus' optreden in de synagoge van Nazareth. Jezus – inmiddels ongeveer dertig jaar oud - leest daar een gedeelte uit de boekrol van de profeet Jesaja. En ook daar gaat het over armen aan wie het goede nieuws gebracht wordt, over gevangenen aan wie hun vrijlating bekend gemaakt wordt, blinden die weer kunnen zien, onderdrukten die vrij worden.... Woorden van de profeet die Jezus betreft op zijn eigen missie. Hij is immers degene van wie de engel Gabriël gezegd heeft dat Maria hem de naam Jezus moet geven: en dat betekent: Jahwe is redding, Jahwe brengt heil, God bevrijdt.

Ik zei het al aan het begin van de viering: van Jezus hebben we geen foto's, laat staan televisie-interviews; zelfs de teksten uit de bijbel zijn niet rechtstreeks van zijn hand, maar door anderen – vaak decennia later – opgeschreven. Maar wat uit al die teksten, uit al die verhalen uit de eerste eeuw na Christus naar voren komt is het beeld van een man, een mens die leefde naar wat hij leerde; practice what you preach, noemen we dat tegenwoordig. Niet alleen mooie en inspirerende woorden, maar ook concrete daden, leer en leven als een authentiek geheel. Zo komt hij uit die teksten naar voren als een mens die opkwam voor mensen aan de rand van de samenleving, die mensen letterlijk weer op de been zette en die etnische, religieuze of culturele barrières wist te slechten, die mensen nieuwe kansen en perspectief wist te bieden. De evangeliën staan er vol van en in de voorbereidingsgroep werden we het snel eens over deze kenmerken van Jezus. Hij schept ruimte, schenkt vergeving, doet recht. Deze Jezus, een mens die de naam 'God redt', 'God brengt heil' met recht draagt.

En dat brengt mij weer terug naar dat moment, eeuwen geleden, waarop Maria de aankondig-engel, zoals de Naardense Bijbelvertaling hem noemt, op bezoek krijgt. Lukas is, zoals elders in zijn evangelie, precies over tijd en plaats. De tijd telt hij in de maanden van zwangerschappen, zoals wij nu tellen in de weken van Advent; hetzelfde verlangen en wachten, de dagen en weken tellen, uitzien naar het beslissende moment van de geboorte; zoals wachters uitzien naar de morgen en zoals onderdrukten uitzien naar bevrijding.

Lukas beschrijft hoe in de zesde maand, dat wil zeggen in de zesde maand van de zwangerschap van Elisabeth, die vrouw die nota bene in haar ouderdom nog zwanger wordt, Gabriël naar Nazareth komt, een kleine stad in Galilea. In joodse oren van die tijd moet dat geklonken hebben zoals wij over Oost-Groningen spreken, ver weg van de centra van de macht, diep in de periferie, achtergebleven gebied met veel problemen. Kan uit Nazareth iets goeds komen? Dat is precies de paradox die zo intrigerend is en die Jezus zo bijzonder maakt. Jezus, die heiligen Zoon van God genoemd wordt, die vrucht is van de geestesadem van de Heilige, zoals de Naardense bijbel zo mooi vertaalt, die Zoon van de Allerhoogste wordt genoemd, God onder ons, die Jezus begint een aards bestaan als kindje van een jong meisje uit Nazareth. Hij aan wiens koninkrijk geen grens noch einde zal zijn, zoals Gabriël belooft, hij begint op aarde als vrucht in de schoot van Maria, Maria die ongehuwd zwanger is en daarmee een groot risico loopt in de toenmalige samenleving. Zoals nog altijd op tal van plaatsen in de wereld ongehuwde moeders gestenigd, gestraft of minstens verketterd en buitengesloten worden. Jezus is daarmee, zoals zoveel kinderen, in het verleden en nog altijd, een kwetsbaar kind. De commissie Deetman heeft ons daar deze week weer nadrukkelijk bij bepaald. ... Het is een paradox en het blijft voor veel mensen lastig zich voor te stellen dat God, de Allerhoogste, juist als kwetsbaar mensenkind ons mensen nabij wil zijn, en juist zo de beloftevolle bevrijder kan zijn. Jezus: kwetsbaar kind – beloftevolle bevrijder.

Er is nog een tweede paradox. Want die bevrijding, dat koninkrijk van gerechtigheid en vrede, dat is er al, het 'is in Jezus nabijgekomen', het is over ons gekomen, maar anderzijds staat het nog uit. We leven als het

ware voortdurend in Advent, in verwachting. We zijn nog altijd ver verwijderd van dat rijk en ik weet niet hoe het u vergaat: maar ik zie hartstochtelijk uit naar een wereld van vrede en recht, naar een tijd wanneer God alles zal zijn in allen. Als gelovigen leven we zo in een permanente spanning tussen een 'reeds nu' en een 'nog niet'.

Maar juist daar ligt ook de ruimte om leerlingen van Jezus te worden. Om onszelf – net als hij - in te zetten voor recht en vrede, heel concreet voor mensen, jong of oud, mensen in kwetsbare situaties, voor mensen om ons heen hier in de stad, of elders in Nederland en nog verder weg. Van Jezus kunnen we leren dat die inzet, hoe kwetsbaar ook, niet tevergeefs zal zijn. Amen.

ds. Ineke Bakker

Zegen

Laten we gaan, de nieuwe week weer in, het Kerstfeest tegemoet.
Laten we gaan vol verwachting, als gezegende mensen:

De zegen van de God van Sara en Abraham,
de zegen van de Zoon, uit Maria geboren,
de zegen van de Heilige Geest,
die over ons waakt als een moeder over haar kinderen
zij met ons allen. Amen